

TÜRKİYE'NİN DIŞ TİCARETİNDE YAPISAL DÖNÜŞÜM

Yazar

Yrd. Doç. Dr. Aziz Murat HATİPAĞAOĞLU

Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi Sosyal ve
Beşeri Bilimler Fakültesi Ekonomi Bölümü Öğretim Üyesi

© 2017 AKADEMİSYEN KİTABEVİ
Yayın Dağıtım ve Pazarlama A. Ş

Halk Sk. 5/A Yenişehir/ANKARA

Tel: 0312 431 16 33

www.akademisyen.com

Türkiye'nin Dış Ticaretinde Yapısal Dönüşüm

Yazar: Aziz Murat HATİPAĞAOĞLU

ISBN: 978-605-9354-57-8

DOI: 10.37609/akya.2323

Yayıncı Sertifikası No : 25465

Yayın Koordinatörü : Yasin DİLMEN

Mizampaj : Kerem ACAR

Kapak : Kerem ACAR

Baskı : Sonçağ Matbaacılık, ANKARA/2016

Dağıtım Adresi

Akademisyen Kitabevi

Halk sk. 5/A Yenişehir/ANKARA

Tel: 0312 431 16 33

www.akademisyen.com

Bu kitabın yayın hakkı AKADEMİSYEN KİTABEVİ'ne aittir. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereği herhangi bir bölümü, resmi veya yazısı, yazarların ve yayıncısının yazılı izni alınmadan tekrarlanamaz, basılamaz, kopyası çıkarılamaz, fotokopisi alınamaz veya kopya anlamı taşıyabilecek hiçbir işlem yapılamaz. Yazıların içerikleri yazarları bağlamaktadır.

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Aziz Murat HATİPAĞAOĞLU

ÖZET

Türkiye'nin 1980 sonrası uyguladığı makro iktisat politikası değişikliği, birçok alanda olduğu gibi dış ticaret alanında da önemli yapısal değişikliklere neden olmuştur. 1980 öncesinden farklı olarak dış ticaret politikasında da köklü bir değişiklik gündeme gelmiş ve “İhracata Yönelik Sanayileşme Stratejisi” adı verilen yeni bir paradigmaya geçilmiştir. 1980 yılından 1990'a kadar geçen süre yapısal değişikliklerin hazmedilmeye çalışıldığı bir dönem olmuştur. Bu on yıllık sürede makro iktisat politikalarının bilhassa küresel iktisat politikalarıyla uyumlu hale getirilmesi çalışmalarına da şahit olunmuştur. 1990 sonrası Türkiye'nin dış ticaretinde yapısal bir dönüşümün gerçekleşip gerçekleşmediğinin araştırılması çalışmamızın amacını oluşturmaktadır. Çalışmamızda, “Sabit Pazar Payı-(Constant Market Share CMS)” analiz yöntemine ilişkin yeni formül kullanılarak, Türkiye'nin 1990 sonrası dış ticaretinin yapısal dönüşüme uğrayıp uğramadığı ilk kez değerlendirilmiştir. Bu analiz yöntemi uygulanırken 1990-2011 arası dönemdeki veriler Birleşmiş Milletler (BM) Geniş Ekonomik Grupların Sınıflandırması'na göre derlenmiş ve standart sağlanması açısından “Bütünleştirilmiş Dünya Ticaret Çözümü (The World Integrated Trade Solution-WITS)” verileri kullanılmıştır.

ABSTRACT

The change in macro economic policies after 1980 applied by Turkey has caused many structural changes in foreign trade like other economic areas. Unlike before 1980 a fundamental change has been raised in the foreign trade policy and a new paradigm called the “Export Oriented Industrialization Strategy” has been accepted. The period from 1980 to 1990 was a period where structural changes were being digested. It was witnessed that macro economic policies of Turkey were compatible with global economy policies, the work of harmonization of economic policies. The purpose of our study is to investigate whether a structural transformation has taken place in Turkish international trade after 1990. In this study, the structural transformation of Turkey’s foreign trade in the post 1990 period is evaluated with a new formula contributed by Memedovic and Iapadre named “Constant Market Share” method of analysis for the first time. To analyze the period between 1990-2011, the data was compiled to the category of the United Nations (UN)-Broad Economic Categories Classification(BEC) and for standardization of the data “World Integrated Trade Solution (WITS The World Integrated Trade Solution-)” was used in the analysis.

İÇİNDEKİLER

Özet	v
Abstract	vii
İçindekiler	ix
Çizelgelerin Listesi	ix
Şekillerin Listesi	xv
Simgeler ve Kısaltmalar	xvii
Giriş	xix

BİRİNCİ BÖLÜM

Yapısal Dönüşüm Kavramı ve Dış Ticarete Yapısal Dönüşüm 1

1.1. Yapısal Dönüşüm Kavramının Tanımı ve Kapsamı	2
1.1.1. Klasik İktisatçılar (1700-1870 Dönemi)	2
1.1.2. Marjinalciler (1870’li-1940’lı Yıllar Dönemi)	9
1.1.3. Geleneksel Kalkınmacılar (1950’li-1960’lı Yıllar Dönemi)	13
1.1.4. Yeni Kalkınma İktisatçıları (1970’li-1980’li, 1990’lı ve 2000’li Yıllar Dönemi) ve Dış Ticarete Yapısal Dönüşüm	15
1.1.4.1. İçsel Büyüme Modelleri Kuramcıları	17
1.1.4.2. Dış Ticarete Yapısal Dönüşüm	17

İKİNCİ BÖLÜM

Türkiye’nin Dış Ticaret Politikalarının Yapısal Analizi 25

2.1. İthal İkameci Sanayileşme Dönemi (1980 Öncesi)	26
2.1.1. Tarihsel Perspektif	26
2.1.2. İthal İkameci Sanayileşme Döneminde Türkiye’nin Dış Ticaret Politikalarını Etkileyen Konular	33
2.1.2.1. Carî İşlemler Dengesinin Yapısal Analizi	33
2.1.2.2. Dışa Açıklık ve Dış Ticaret Hadlerinin Yapısal Analizi	38
2.2. İhracata Yönelik Sanayileşme Dönemi (1980 Sonrası)	41
2.2.1. Tarihsel Perspektif	41
2.2.2. Kapital Hareketlerinin Serbestleşmesinden Gümrük Birliği’ne (1990-1995 Dönemi)	48
2.2.3. Gümrük Birliği’nden Ekonomik Krize (1996-2001 Dönemi)	56
2.2.4. Güçlü Ekonomiye Geçiş Süreci’nden Küresel Krize (2002-2007 Dönemi)	65
2.2.5. Gelişmiş Ülkeler Kaynaklı Küresel Kriz ve Sonrası (2008-2011 Dönemi)	72
2.2.6. İhracata Yönelik Sanayileşme Döneminde Türkiye’nin Dış Ticaret Politikalarını Etkileyen Konular	79

2.2.6.1. Carî İşlemler Dengesinin Yapısal Analizi	79
2.2.6.1.1. 1980-1989 Dönemi	79
2.2.6.1.2. 1990-2011 Dönemi	83
2.2.6.1.3. Dışa Açıklık ve Dış Ticaret Hadlerinin Yapısal Analizi	88
2.2.6.1.3.1. 1980-1989 Dönemi	88
2.2.6.1.3.2. 1990-2011 Dönemi	92

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Türkiye'nin Dış Ticaretinin Ülke ve Sektör Bazında Yapısal Analizi

(1990-2011 Dönemi)	99
3.1. Türkiye'nin Dış Ticaretinin Sektörel ve Teknoloji Yoğunluğuna Göre Analizi	101
3.1.1. Kapital Hareketlerinin Serbestleşmesinden	
Gümrük Birliği'ne (1990-1995 dönemi)	101
3.1.2. Gümrük Birliği'nden Ekonomik Krize (1996-2001 Dönemi)	109
3.1.3. Güçlü Ekonomiye Geçiş Süreci'nden Küresel Krize	
(2002-2007 dönemi)	118
3.1.4. Gelişmiş Ülkeler Kaynaklı Küresel Kriz ve Sonrası	
(2008-2011 Dönemi)	126
3.2. Türkiye'nin Dış Ticaretinin Ticaret Ortakları ve Bölge Bazlı Analizi	134
3.2.1. 1990-2011 Yılları Arasında Türkiye'nin İhracatının	
Ticaret Ortakları ve Bölge Bazlı Yapısal Analizi	135
3.2.2. 1990-2011 Yılları Arasında Türkiye'nin İthalatının	
Ticaret Ortakları ve Bölge Bazlı Yapısal Analizi	140

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yapısal Dönüşüm Bağlamında Türkiye'nin Sabit Pazar Payı Analizi

(1990-2011 Dönemi)	147
4.1. Sabit Pazar Payı Analiz Yönteminin Teorik Arka Planı	147
4.2. Sabit Pazar Payı Analiz Yönteminin Formülasyonu	149
4.2.1. Temel Hesaplama Özdeşliğinin Seçimi	149
4.2.1.1. Ayırıştırma Nesnesi (Temel Hesaplama Özdeşliğinin Sol Tarafı)	149
4.2.1.2. Ayırıştırma Ölçütleri (Temel Hesaplama Özdeşliğinin Sağ Tarafı)	150
4.3. Türkiye'nin İhracat Performansının Sabit Pazar Payı Analizi	
(CMS) (1990-2011 Dönemi)	155
Sonuç	161
Ekler	165
Kaynakça	167

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge 1.1. Muhtelif Yıllarda Dünya İhracat Hacminin Dünya Gayrisafi Yurtiçi Hasılası (GSYH) İçindeki Payı (%)	19
Çizelge 2.1. Türkiye'nin Dış Ticaret Göstergeleri (1950-1980)	28
Çizelge 2.2. Yıllar İtibarıyla Ödemeler Dengesi (milyon dolar)(1950-1965)	36
Çizelge 2.3. Yıllar İtibarıyla Ödemeler Dengesi (milyon dolar)(1966-1974)	37
Çizelge 2.4. Yıllar İtibarıyla Ödemeler Dengesi (milyon dolar)(1975-1979)	38
Çizelge 2.5. İthalat Kolaylığı Sağlayan İhracat Teşvikleri (1980-1989)	47
Çizelge 2.6. Dış Ticaret Sermaye Şirketlerinin İhracat Verileri (1987-1989)	48
Çizelge 2.7. Türkiye'nin Dış Ticaret Verileri (1990-1995)	52
Çizelge 2.8. İthalat Kolaylığı Sağlayan İhracat Teşvikleri (1990-1995)	55
Çizelge 2.9. Dış Ticaret Sermaye Şirketlerinin İhracat Verileri (1990-1995)	55
Çizelge 2.10. Türkiye'nin Dış Ticaret Verileri (1996-2001)	58
Çizelge 2.11. İhracata Yönelik Devlet Yardımlarına İlişkin Veriler (1996-2001)	62
Çizelge 2.12. Katma Protokol Hükümlerine Göre Tarife İndirimleri	63
Çizelge 2.13. Dâhilde İşleme Sistemi Verileri (1996-2001)	64
Çizelge 2.14. Dış Ticaret Sermaye Şirketlerinin İhracat Verileri (1996-2001)	65
Çizelge 2.15. Türkiye'nin Dış Ticaret Verileri (2002-2007)	67
Çizelge 2.16. Dâhilde İşleme Sistemi Verileri (2002-2007)	70
Çizelge 2.17. İhracata Yönelik Devlet Yardımlarına İlişkin Veriler (2002-2007)	71
Çizelge 2.18. Dış Ticaret Sermaye Şirketlerinin İhracat Verileri (2002-2007)	72
Çizelge 2.19. Türkiye'nin Dış Ticaret Verileri (2008-2011)	74
Çizelge 2.20. Dâhilde İşleme Sistemi Verileri (2008-2011)	77
Çizelge 2.21. İhracata Yönelik Devlet Yardımlarına İlişkin Veriler (2008-2010)	78
Çizelge 2.22. Dış Ticaret Sermaye Şirketlerinin İhracat Verileri (2008-2010)	78
Çizelge 2.23. Türkiye'nin Dış Ticaret Göstergeleri (1980-1989)	79
Çizelge 2.24. Turizm Sektörüne İlişkin Veriler (1970-1992)	80
Çizelge 2.25. Türkiye'nin İşçi Gelirleri (1984-1989)	81
Çizelge 2.26. Yıllar İtibarıyla Ödemeler Dengesi (milyon dolar) (1980-1989)	82
Çizelge 2.27. Türkiye'nin İşçi Dövizleri ve Turizm Gelirleri (1990-2000)	84
Çizelge 2.28. Türkiye'nin İşçi Dövizleri ve Turizm Gelirleri (2001-2011)	85
Çizelge 2.29. Yıllar İtibarıyla Ödemeler Dengesi (1990-1999) (milyon dolar)	86
Çizelge 2.30. Yıllar İtibarıyla Ödemeler Dengesi (2000-2011) (milyon dolar)	87
Çizelge 2.31. Dış Ticaret Fiyat Endeksleri (1982-1989)	89
Çizelge 2.32. Dış Ticaret Miktar Endeksleri (1982-1989)	90
Çizelge 2.33. Dış Ticaret Endeksleri (1990-2011)	94
Çizelge 3.1. Teknolojik Düzey Sınıflandırması Dönüşüm Tablosu	99
Çizelge 3.2. BEC 3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İhracatı (1990-1995) (ABD Doları)	102

Çizelge 3.3. BEC 3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İhracatının Dağılımı (1990-1995)	103
Çizelge 3.4. ISIC Rev3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İhracatının Ana Sektörler Bazında Dağılımı (1990-1995)	104
Çizelge 3.5. BEC 3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İthalatı (1990-1995) (ABD Doları)	105
Çizelge 3.6. BEC 3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İthalatının Dağılımı (1990-1995)	107
Çizelge 3.7. ISIC Rev3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İthalatının Ana Sektörler Bazında Dağılımı (1990-1995)	108
Çizelge 3.8. BEC 3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İhracatı (1996-2001) (ABD Doları)	110
Çizelge 3.9. BEC 3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İhracatının Dağılımı (1996-2001)	111
Çizelge 3.10. ISIC Rev3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İhracatının Ana Sektörler Bazında Dağılımı (1996-2001)	113
Çizelge 3.11. BEC 3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İthalatı (1996-2001)(ABD Doları)	115
Çizelge 3.12. BEC 3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İthalatının Dağılımı (1996-2001)	116
Çizelge 3.13. ISIC Rev3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İthalatının Ana Sektörler Bazında Dağılımı (1996-2001)	117
Çizelge 3.14. BEC3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İhracatı (2002-2007) (ABD Doları)	119
Çizelge 3.15. BEC3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İhracatının Dağılımı (2002-2007)	120
Çizelge 3.16. ISIC Rev3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İhracatının Ana Sektörler Bazında Dağılımı (2002-2007)	121
Çizelge 3.17. BEC3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İthalatı (2002-2007) (ABD Doları)	123
Çizelge 3.18. BEC3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İthalatının Dağılımı (2002-2007)	124
Çizelge 3.19. ISIC REV3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İthalatının Ana Sektörler Bazında Dağılımı (2002-2007)	125
Çizelge 3.20. BEC3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İhracatı (2008-2011) (ABD Doları)	127
Çizelge 3.21. BEC3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İhracatının Dağılımı (2008-2011)	128
Çizelge 3.22. ISIC Rev3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İthalatının Ana Sektörler Bazında Dağılımı (2008-2011)	129

Çizelge 3.23. BEC3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İthalatı (2008-2011) (ABD Doları)	131
Çizelge 3.24. BEC3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İthalatının Dağılımı (2008-2011)	132
Çizelge 3.25. ISIC Rev3 Sınıflamasına Göre Türkiye'nin İthalatının Ana Sektörler Bazında Dağılımı (2008-2011)	133
Çizelge 3.26. Ülke Gruplarına Göre İhracat (1990-2011) (milyon dolar)	136
Çizelge 3.27. Ülkeler Bazında Türkiye'nin İhracatı (1990-1998) (milyon dolar)	138
Çizelge 3.28. Ülkeler Bazında Türkiye'nin İhracatı (2002-2011) (milyon dolar)	139
Çizelge 3.29. Ülke Gruplarına Göre İthalat (1990-2011)(milyon dolar)	141
Çizelge 3.30. Ülkeler Bazında Türkiye'nin İthalatı (1990-2000) (milyon dolar)	144
Çizelge 3.31. Ülkeler Bazında Türkiye'nin İthalatı (2002-2011) (milyon dolar)	145
Çizelge 4.1. 1990-2011 Yılları Arasında Türkiye'nin CMS Analizi	155
Çizelge 4.2. Alt Dönemler İtibarıyla Türkiye'nin CMS Analizi	158

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil 1.1. Dünya İktisadi Büyümesi ile İhracat Büyümesinin Karşılaştırılması (2001-2011)	22
Şekil 2.1. Dış ticaretin ve Yatırımların Milli Gelir İçindeki Payları (1965-1979)	29
Şekil 2.2. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin İhracatında Büyüme Verileri (1950-1980)(%)	30
Şekil 2.3. Ana Sektörlere Göre Türkiye'de İhracatın Dağılımı (1950-1980)	31
Şekil 2.4. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin İthalatında Büyüme Verileri (1950-1980)(%)	32
Şekil 2.5. Türkiye'nin İthalatının Mal Gruplarına Göre Dağılımı (1950-1980)	32
Şekil 2.6. Türkiye'nin Dış Ticaret Dengesi ve Carî İşlemler Dengesi İlişkisi	35
Şekil 2.7. Türkiye'nin Dışa Açıklık Verileri (1950-1979)	40
Şekil 2.8. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin Reel GSYH Büyüme Verileri (1980-1989)(%)	44
Şekil 2.9. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin Reel GSYH Büyüme Verileri (1990-1995)(%)	50
Şekil 2.10. Türkiye'nin Dış Ticaret Hacmi (1990-1995)(milyon dolar)	51
Şekil 2.11. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin İhracatında Büyüme Verileri (1990-1995)(%)	52
Şekil 2.12. Bazı Seçili Ülkeler ve Türkiye'nin Dünya İhracatındaki Payı (1990-1995)(%)	53
Şekil 2.13. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin İthalatında Büyüme Verileri (1990-1995)(%)	53
Şekil 2.14. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin Dünya İthalatındaki Payı (1990-1995)(%)	54
Şekil 2.15. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin Reel GSYH Büyüme Verileri (1996-2001) (%)	56
Şekil 2.16. Türkiye'nin Dış Ticaret Hacmi (1996-2001)(milyon dolar)	57
Şekil 2.17. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin İhracatında Büyüme Verileri (1996-2001)(%)	58
Şekil 2.18. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin Dünya İhracatındaki Payı (1996-2001)(%)	59
Şekil 2.19. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin İthalatında Büyüme Verileri (1996-2001)(%)	60
Şekil 2.20. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin Dünya İthalatındaki Payı (1996-2001)(%)	60
Şekil 2.21. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin Reel GSYH Büyüme Verileri (2002-2007) (%)	66
Şekil 2.22. Türkiye'nin Dış Ticaret Hacmi (2002-2007)(Milyon \$)	66

Şekil 2.23. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin İhracatında Büyüme Verileri (2002-2007) (%)	67
Şekil 2.24. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin Dünya İhracatındaki Payı (2002-2007) (%)	68
Şekil 2.25. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin İthalatında Büyüme Verileri (2002-2007) (%)	69
Şekil 2.26. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin Dünya İthalatındaki Payı (2002-2007) (%)	70
Şekil 2.27. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin Reel GSYH Büyüme Verileri (2008-2011) (%)	73
Şekil 2.28. Türkiye'nin Dış Ticaret Hacmi (2008-2011)(milyon dolar)	73
Şekil 2.29. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin İhracatında Büyüme Verileri (2008-2011) (%)	75
Şekil 2.30. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin Dünya İhracatındaki Payı (2008-2011)(%)	75
Şekil 2.31. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin İthalatında Büyüme Verileri (2008-2011)(%)	76
Şekil 2.32. Bazı Seçili Ülke Grupları ve Türkiye'nin Dünya İthalatındaki Payı (2008-2011)(%)	76
Şekil 2.33. Dış Ticaret Dengesi, Cari İşlemler Dengesi ve Büyüme İlişkisi	81
Şekil 2.34. Dış Ticaret Dengesi, Cari İşlemler Dengesi ve Büyüme İlişkisi (1990-2011)	85
Şekil 2.35. Türkiye'nin Dışa Açıklık Verileri (1980-1989)	88
Şekil 2.36. Net Dış Ticaret Hadleri (1982-1989)	89
Şekil 2.37. Gayri Safi Değişim Ticaret Hadleri (1982-1989)	90
Şekil 2.38. Gelir Ticaret Hadleri (1982-1989)	91
Şekil 2.39. Fiyat ve Miktar Endekslerinin Karşılaştırılması (1982-1989)	91
Şekil 2.40. Dışa Açıklık Verileri (1990-2011)	92
Şekil 2.41. Net Dış Ticaret Hadleri (1990-2011)	95
Şekil 2.42. Gayri Safi Değişim Ticaret Hadleri (1990-2011)	95
Şekil 2.43. Gelir Ticaret Hadleri (1990-2011)	96
Şekil 2.44. Fiyat ve Miktar Endekslerinin Karşılaştırılması (1990-2011)	97
Şekil 3.1. Ülke Gruplarına Göre Türkiye'nin İhracatının Dağılımı (1990-2011)	135
Şekil 3.2. Ülke Gruplarına Göre Türkiye'nin İhracatının Dağılımı (Detaylandırılmış) (1990-2011)	137
Şekil 3.3. Ülke Gruplarına Göre Türkiye'nin İthalatının Dağılımı (1990-2011)	142
Şekil 3.4. Ülke Gruplarına Göre Türkiye'nin İthalatının Dağılımı (Detaylandırılmış) (1990-2011)	143
Şekil 4.1. Türkiye'nin İhracat Performansının CMS Analizi (%-Cari fiyatlarla)	160

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler	Açıklama
-	-
Kısaltmalar	Açıklamalar
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BM GEGS (UN BEC)	Birleşmiş Milletler Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflaması (United Nations Broad Economic Categorization)
GATT	Tarifeler ve Ticaret Genel Anlaşması (General Agreement on Tariffs and Trade)
GSMH	Gayrisafi Milli Hasıla
GSYH	Gayrisafi Yurtiçi Hasılası
IIT	Endüstri İçi Ticaret (Intra Industry Trade)
ISIC	International Standard Industrial Classification of All Economic Activities (Bütün Ekonomik Faaliyetler İçin Sınai Sınıflaması Uluslararası Standardı)
ITO	Uluslararası Ticaret Örgütü (International Trade Organization)
KİT	Kamu İktisadi Teşebbüsü
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
UNCTAD	Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (United Nations Conference on Trade and Development)
UNIDO	Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü (United Nations Industrial Development Organization)
WDI	Dünya Kalkınma Göstergeleri (World Development Indicators)
WTO	Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization)

KAYNAKÇA

1. Akçay, C. ve Üçer, M. (2008). "A Narrative On The Turkish Current Account", *The Journal of International Trade and Diplomacy*, Yıl.2, Winter: 211-238.
2. Akman, M. S. (2008). "Hokey Sopalari, Kürselleşme ve Dünya Ticaret Sisteminin Geleceği: Deardorff'u Tamamlayıcı Notlar", *Uluslararası Ekonomi ve Dış Ticaret Politikaları*, Yıl.3, Sayı. 1, s.25-56.
3. Arslan, İ. ve Van Winjbergen, S. (1993). "Export Incentives, Exchange Rate Policy and Export Growth in Turkey", *The Review of Economics and Statistics*, Vol. 75, No.1, Feb., s.128-133.
4. Aydın, F. (2010). Saygılı, Hülya; Saygılı, Mesut; Yılmaz, Gökhan; "Dış Ticarete Küresel Eğilimler", *Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Çalışma Tebliği No.10/01*.
5. Aydın, M. (2008). Endüstri İçi Ticaret ve Türkiye: Ülkeye Özgü Belirleyicilerin Tespitine Yönelik Bir Araştırma", *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt XXV, Sayı 2.
6. Babaoğlu, B. (2005). *Türkiye'de Cari İşlemler Dengesi Sürdürülebilirliği*, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Uzmanlık Tezi.
7. Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü (UNIDO). (2009). Industrial Development Report, http://www.unido.org/fileadmin/user_media/Publications/IDR/2009/IDR_2009print.PDF, 17/11/2011.
8. Boratav, K. (2007). *Türkiye İktisat Tarihi 1908-2005*, Ankara, İmge Kitabevi, 11. Baskı.
9. Boratav, K. ve Türkcan, E. (1993). *Türkiye'de Sanayileşmenin Yeni Boyutları ve KİT'ler, İktisat Politikası Seçenekleri*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1993.
10. Celasun, M. and Rodrik, D. (1989). *Developing Country Debt and Economic Performance, Volume 3: Country Studies-Indonesia, Korea, Philippines, Turkey*, der: Jeffrey D. Sachs ve Susan M. Collins, s. 615 – 616.
11. Çakmak, H. K. (2003). "Kalkınma İktisadi Literatüründe Gelişme Kavramının Evrimi", *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 21, Sayı 2, s.49-68.
12. Deardoff, A. V. (2008). "Dünya Ekonomisi ve Dünya Ticaret Sistemi Nereye Gidiyor?", *Uluslararası Ekonomi ve Dış Ticaret Politikaları*, Yıl.3, Sayı. 1, s.25-56.
13. Dış Ticaret Müsteşarlığı. (2011). *Dış Ticarete Yeni Rotalar*, Ankara, Dış Ticaret Müsteşarlığı Matbaası.
14. Doğruel, F. ve Doğruel, A. S. (2003). "Türkiye'de Büyüme ve Makraekonomik İstikrar", İktisat Üzerine Yazılar II İktisadi Kalkınma, Kriz ve İstikrar, (der. A.H.Köse, F.Şenses, E.Yeldan), İstanbul, İletişim Yayınları, 2. Baskı, s. 401-428.
15. Doğruel, F. ve Doğruel, A. S. (2006). *Bıçak Sirtında Büyüme ve İstikrar: Arjantin, Brezilya, Meksika, İsrail, Türkiye*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı.
16. Dünya Bankası Kalkınma Göstergeleri, (World Development Indicators), *1980-2011 Arası Dünya ve Seçilmiş Ülke Verileri*, 30/11/2012.
17. Edwards, S. (1998). "Openness, Productivity and Growth: What do we really know?", *The Economic Journal*, 108, s.383-398.
18. Ertuğrul, A., and Selcuk, F. (2001). "A Brief History of The Turkish Economy, 1990-2000", *Russian and East European Finance and Trade*, 10(37): s.6-28.
19. Eşiyok, B. A. (2004). *Türkiye Ekonomisinde Kalkınma Stratejileri ve Sanayileşme (Dün-Bugün-Yarın)*, Ankara, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Yayınları.
20. Fagerberg, J. And Gunner, S. (1987). The Method of Constant Market Shares Analysis Reconsidered, *Applied Economics*, Sayı. 19, s.1571-1583.
21. Heilbronner, R. L. (2003). İktisat Düşünürleri, çev. Ali Tartanoğul, Ankara, Dost Kitabevi, 1. Baskı.
22. Hepaktan, E. (2007). "Türkiye'nin Dış Ticaretinin Gelir Yönlü Analizi", *Uluslararası Ekonomi ve Dış Ticaret Politikaları*, Yıl.1, Sayı.2, s.79-109.

23. Hepaktan, E. ve Karakayalı, H. (2009). "1980-2008 Döneminde Türkiye'nin Dış Ticaret Hadle-
rinin Analizi", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt.7, Sayı. 2.
24. Hunt, E. K. (2005). İktisadi Düşünce Tarihi, çev. Müfit Günay, Ankara Dost Kitabevi, 1.Baskı.
25. Kalkınma Bakanlığı Ekonomik ve Sosyal Göstergeler (1950-2010), <http://www.kalkinma.gov.tr>,
11/11/2010-27/1/2013.
26. Kaynak, M. (2007). *Kalkınma İktisadı*, Ankara, Gazi Kitabevi, 2.Baskı.
27. Kazgan, G. (1988). *Ekonomide Dışa Açık Büyüme*, İstanbul, Altın Kitaplar Yayınevi, 2. Basım.
28. Kazgan, G. (2011). İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evrimi, İstanbul, Remzi Kitabevi,
16. Basım.
29. Kepenek, Y. ve Yentürk, N. (2007). *Türkiye Ekonomisi*, İstanbul, Remzi Kitabevi; 20. Baskı.
30. Knight, M. and Scacciavillani, F. (1998). "Current Accounts: What is Their Relevance for Eco-
nomic Policymaking?", *IMF Working Paper*.
31. Kotan, Z. ve Sayan, S. (2002). "Türk İhraç Ürünlerinin Avrupa Birliği Pazarında Güney Doğu Asya
Ülkelerine Karşı Rekabet Gücü Analizi: 1990-1999", *Ekonomik Yaklaşım*, Cilt. 13, Sayı 44, s.1-21.
32. Krueger, A. O. (1997). "Trade Policy As An Input To Development", *American Economic Revi-
ew*, Sayı.70, s.1-22.
33. Krueger, A. ve Aktan, O. H. (1992). *Swimming Against the Tide: Turkish Trade Reform in the
1980s.*, International Center for Economic Growth, San Francisco, ICS Press.
34. Krugman, P. (1995). "Growing World Trade: Causes and Consequences", *Brookings Papers on
Economic Activity*, Vol. 1995, No. 1, 25th Anniversary Issue, s. 327-377.
35. Lucas, R. E. (1988). Jr. , "On the mechanics of Economic Development", *Journal of Monetary
Economics*, Vol.22 (July), s.3-42.
36. Memedovic, O. and Iapadre, L. (2010a). *Industrial Development and the Dynamics of Internati-
onal Specialization Patterns*, Viyana, UNIDO Yayınları, wp.23/2009.
37. Memedovic, O. and Iapadre, L. (2010b). *Structural Change in the World Economy: Main Featu-
res and Trends*, Viyana, UNIDO Yayınları, wp.24/2009.
38. Menon, J. (2000). "How Open is Malaysia? An Analysis of Trade, Capital and Labor Flows.",
The World Economy, Vol.23 (2), 235-255.
39. Müftüler Baç, M. (1997). *Turkey's Relations with a Changing Europe*, Manchester University
Press, Machester and New York.
40. Obstfeld, M. and Rogoff, K. (1996). *Foundations of International Macroeconomics*, Boston,
MIT Press.
41. Onaran, Ö. and Stockhammer, E. (2005). "Two Different Export-Oriented Growth Strategies:
Accumulation and Distribution in Turkey and South Korea", *Emerging Markets Finance and
Trade*, Vol.1, No.1, January-February, pp.65-89.
42. Ongun, M. T. (2009). *Sanayileşme ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler*, Ankara, Gazi Kitabevi,
1. Baskı.
43. Özatay, F. (2006). "Cari İşlemler Dengesine İlişkin İki Yapısal Sorun ve Mikro Reform Gereği",
Uluslararası Ekonomi ve Dış Ticaret Politikaları, Yıl.1, Sayı.1, s.38-50.
44. Pamuk, Ş. (2007). "Dünyada ve Türkiye'de İktisadi Büyüme (1820-2005)", *Uluslararası Ekono-
mi ve Dış Ticaret Politikaları*, Yıl 1, Sayı.2, s.3-26.
45. Proudman, J., Redding, S. and Bianchi, M. (1997). "Is International Openness Associated With
Faster Economic Growth?", *Bank of England Working Paper*, No.63.
46. Ricardo, D. (1997). *Ekonomi Politüğün ve Vergilendirmenin İlkeleri*, çev. Tayfun Ertan, İstanbul,
Belge Yayınları, 1. Baskı.
47. Rodrik, D. (2001). "The Global Governance of Trade As If Development Really Mattered", *Bir-
leşmiş Milletler Kalkınma Programı* (UNDP).

48. Romer, P. M. (1986). "Increasing Returns and Long-run Growth", *The Journal Of Political Economy*, Vol. 94/5 (October), s.1002-1037.
49. Sachs, Warner, J. D. and Andrew. (1995). "Economic Reform and the Process of Global Integration", *Brookings Papers on Economic Activity*, Vol. 1995, No. 1, 25th Anniversary Issue, s.1-118.
50. Salvatore, D. (2004). *International Economics*, New Jersey, Wiley International Yayınevi, 8. Baskı.
51. Savaş, V. F. (2007). *İktisatın Tarihi*, Ankara, Siyasal Kitabevi, 16. Baskı.
52. Silva, E. G. and Teixeira, A. C. (2008). "Surveying Structural Change: Seminal Contributions and A Bibliometric Account", *Structural Change and Economic Dynamics*, s.19.
53. Smith, A. (2006). *Milletlerin Zenginliği*, çev. Haldun Derin, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1. Baskı.
54. Şengönül, A. and Tuncer, İ. (2004). "Dış Ticaret Politikaları ve Uzun Dönem Büyüme", *Ekonomik Yaklaşım*, Cilt.15, Sayı. 52-53, s. 161-184.
55. Şenses, F. ve Taymaz, E. (2003). "Unutulmuş Bir Toplumsal Amaç: Sanayileşme Ne Oluyor, Ne Olmalı?", *İktisadi Kalkınma, Kriz ve İstikrar*, der. A.H.Köse, F.Şenses, E. Yeldan, İstanbul, İletişim Yayınları, 2. Baskı, s.429-461.
56. Taymaz, E. and Yılmaz, K. (2007). "Productivity and Trade Orientation: Turkish Manufacturing Industry Before and After the Customs Union", *Journal of International Trade and Diplomacy*, Vol.1, No.1, s.127-154, 2007.
57. Taymaz, E., Voyvoda, E. ve Yılmaz, K. (2011). *Uluslararası Üretim Zincirlerinde Dönüşüm ve Türkiye'nin Konumu*, TÜSİAD; Koç Üniversitesi Ekonomik Araştırma Forumu Yayını, İstanbul.
58. Togan, S. (1995). *1980'li Yıllarda Türk Dış Ticaret Rejimi ve Dış Ticaretin Liberalizasyonu*, Ankara, Türk Eximbank Araştırma Dizisi:1.
59. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, (2002). *Küreselleşmenin Türkiye Ekonomisine Etkileri*, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara, 1. Baskı.
60. Türkiye İstatistik Kurumu, *1990-2011 Yıllarına İlişkin Makro Ekonomik Verileri*, <http://www.tuik.gov.tr>, 30/5/2011.
61. UNCTAD, (2003). *Ticaret ve Kalkınma Raporu: Kapital Birikimi, Büyüme ve Yapısal Değişim*, Birleşmiş Milletler Yayınları, New York ve Cenevre.
62. Uygur, E. (2012). *Export Policies and Export Performance: The Case of Turkey* in *Opening Doors to the World: A New Trade Agenda for the Middle East*, ed. by Raed Safadi. Cairo: International Development Research Centre and Economic Research Forum.
63. WITS, The World Integrated Trade Solution-WITS, *1990-2011 Yıllarına İlişkin Dünya ve Türkiye Dış Ticaret Verileri*, <http://wits.worldbank.org/wits/>, 10/2/2011.
64. World Trade Organization, *1990-2011 Yıllarına İlişkin Dünya ve Türkiye Dış Ticaret Verileri*, <http://www.wto.org>, 10/2/2011.
65. Yentürk, N. (2003). *Körlerin Yürüyüşü: Türkiye Ekonomisi ve 1990 Sonrası Krizler*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları No.46.
66. Yıldız, E. B. ve Berber, M. (2011). "İthalata Dayalı Büyüme: 1989-2007 Türkiye Örneği", *Atatürk Ü. İİBF Dergisi*, 10. Ekonometri ve İstatistik Sempozyumu Özel Sayısı, Cilt. 25.
67. Yılmaz, D. Ö. ve Yılmaz, R. K. (2011). "Türkiye Ekonomisi'nde Dışa Açılma ve Teknolojik Değişim: Büyük Sanayi Sermayesi Örneği", *Ekonomik Yaklaşım*, Cilt.22, Sayı.81, ss.105-128.
68. Yılmaz, Ş. E. (2010). *Dış Ticaret Kuramlarının Evrimi*, Ankara, Efil Yayınevi, 2. Baskı.
69. Yükseler, Z. ve Türkan, E. (2008). Türkiye'nin Üretim ve Dış Ticaret Yapısında Dönüşüm: Küresel Yönelimler ve Yansımalar, Şubat 2008, Yayın No: TÜSİAD-T/2008-02/453.